

"Dyslektycy na językach obcych w szkole ponadgimnazjalnej."

Geneza zainteresowania problemem.

Ucząc od 9 lat języka angielskiego w klasach różnego typu szkół średnich, a obecnie w klasach ponadgimnazjalnych zetknęłam się w praktyce z problemem dysleksji. Błędy w wytworach prac pisemnych uczniów, ich trudności w czytaniu, w komunikacji na lekcjach języka angielskiego dość wcześnie "wymusiły" konieczność zajęcia się problemem dysleksji, dysgrafii i dysortografii czyli specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu. Zaczęłam szukać informacji na ten temat oraz sposobów radzenia sobie z tym problemem.

Początkowo pomocna była wymiana doświadczeń z innymi nauczycielami języków, a szczególnie z uczącymi języka polskiego. Najłatwiej zaobserwować bowiem trudności dyslektyczne na lekcjach języka polskiego. Poloniści dysponują największą wiedzą w zakresie rozpoznawania i pomocy uczniom z dysleksją. Jeżeli uczniowie są po badaniach w poradniach psychologiczno-pedagogicznych i mają opinię, wówczas opinie takie zawierają rozpoznanie (dysortografia, dysleksja, dysgrafia), diagnozę psychologiczno-pedagogiczną, wskazanie mocnych stron ucznia, opis zaburzonych funkcji objawiających się w pisaniu i czytaniu, znajomość zasad ortograficznych, proponowaną lub realizowaną terapię i wskazania do pracy nauczyciela. Zawierają także podstawę prawną do oceniania ucznia.

Szukając materiałów na ten temat wpływu dysleksji na naukę języka obcego nawiązałam kontakt z pedagogiem szkolnym oraz psychologiem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej zajmującym się starszym wiekiem szkolnym, przestudiowałam wydane przez poradnię opinie. Sięgnęłam po literaturę fachową, która zresztą bardzo mało odnosi problem do nauki języków obcych. Jedną z nich jest książka L. Per, G. Red "Multilingualism Literacy and Dyslexia", London 2000, David Fulton Publishers. Nie znalazłam żadnej pozycji w języku polskim poruszającej temat wpływu dysleksji na naukę języków obcych. Śledzę również w internecie strony związane z tym zagadnieniem. Na stronie Polskiego Towarzystwa Dysleksji (Polish Dyslexia Association) <http://dysleksja.univ.gda.pl> znalazłam informację o odbytej w Gdańsku w dniu 27 września 2003 roku "Ogólnopolskiej konferencji na temat nauczania języków obcych uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi". Do tej pory jednak nie znalazłam żadnych materiałów pokonferencyjnych.

Trudności w nauce języka angielskiego.

Nauka języka angielskiego jest zadaniem złożonym. Kłopot sprawia uczniom rozbieżność między wymową i pisownią wyrazów oraz między ilością głosek, a odpowiadającą im ilością liter. 26 znakom pisanym odpowiadają 44 głoski w języku mówionym. Trudność sprawia im powtórzenie po świeżym śladzie słuchowym oraz z potoku mowy wyodrębnienie kolejnych wyrazów w zdaniach, mają słabe wyczuwanie "melodii mowy". W obrębie wyrazów występuje brak trwałości zapamiętania symboli graficznych, fonemów czy ciągu głosek w układach słów. Występuje mylenie liter, ich opuszczanie, zamiana kolejności, zniekształcenie wyrazu. Niektórzy uczniowie mają problemy z poprawną wymową, mimo iż potrafią prawidłowo zapisać wyrazy, inni przeciwnie - mówią poprawnie, a piszą z błędami. W dysleksji właściwej trudności w czytaniu powodują przekręcania wyrazów, a w konsekwencji bezsens znaczeniowy i niezrozumienie treści całego zdania. Ponowne czytanie wzmaga napięcie, obniżając efekty. Przy dysgrafii uczniowie nie mogą się uczyć z własnych notatek, gdyż w miarę pisania piszą coraz wolniej i coraz bardziej nieczytelnie.

Jak dochodzi do dysleksji?

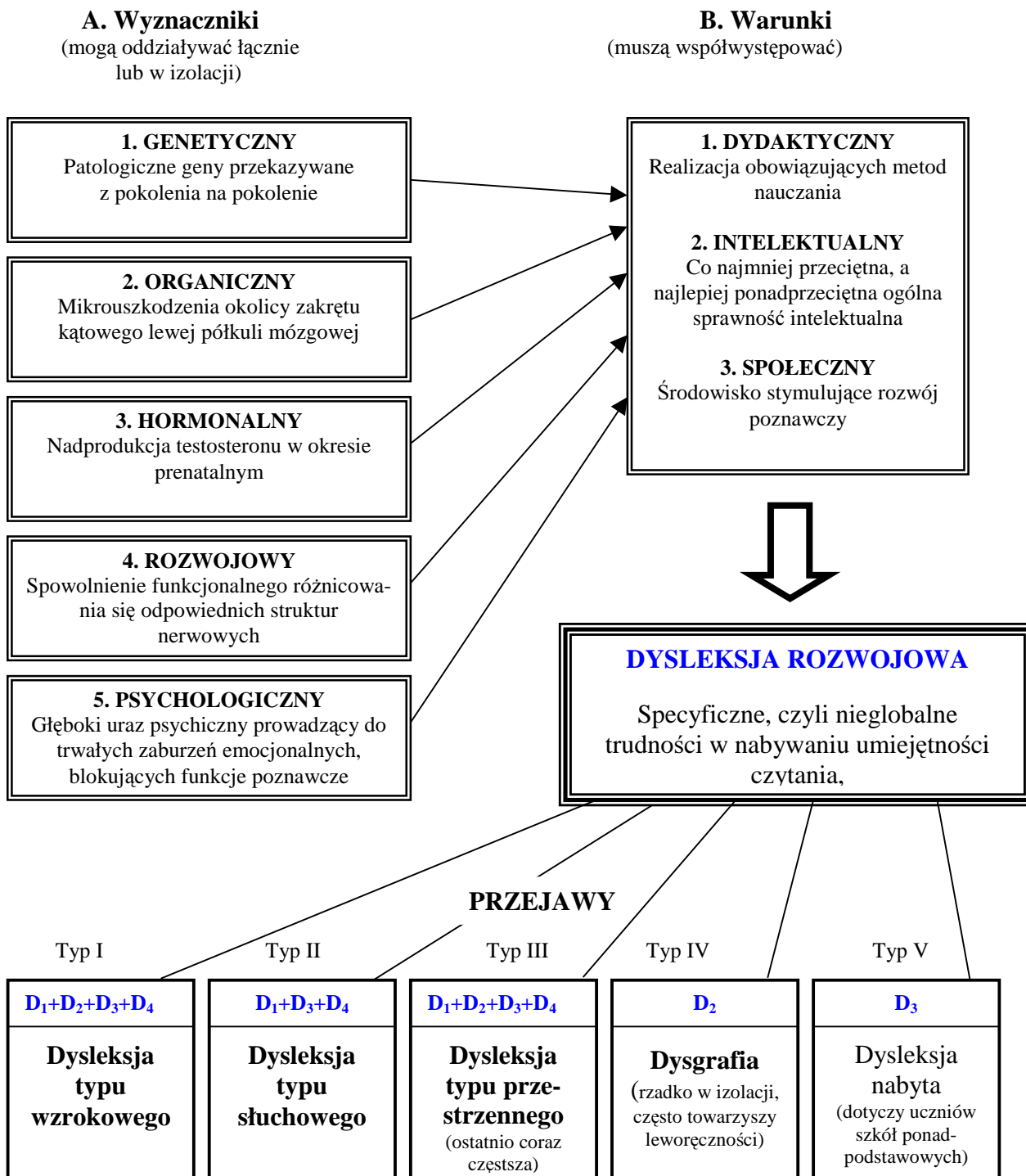
Czytanie i pisanie są złożonymi wyższymi czynnościami psychicznymi odbywającymi się w centralnym układzie nerwowym. Umiejętność mowy "ustnej" i "pisanej" jest środkiem porozumiewania językowego między ludźmi.

Historia badań nad trudnościami w czytaniu i pisaniu liczy ponad 100 lat. Pierwszym, który w roku 1896 opisał przypadek u czternastoletniego chłopca, był angielski lekarz okulista W. P. Morgan. Chłopiec był prawidłowo rozwinięty umysłowo, miał wykluczoną wadę wzroku, a nie mógł nauczyć się czytać. W. P. Morgan nazwał to "wrodzoną ślepotą słowną".

Model zaburzeń dyslektycznych przedstawiony najplastyczniej znalazłam w materiałach szkoleniowych Małgorzaty Spindel, pracownika Rejonowego Ośrodka Metodyczno-Edukacyjnego "Metis" w Katowicach.

Model zaburzeń dyslektycznych

PATOMECHANIZM

D₁ – **DYSLEKSJA "WŁAŚCIWA"** (specyficzne trudności w czytaniu)

D₂ – **DYSGRAFIA** (trudność w opanowaniu poprawnego poziomu graficznego pisma)

D₃ – **DYSORTOGRAFIA** (trudności w stosowaniu zasad poprawnej pisowni – dotyczy nie tylko wąsko rozumianej ortografii)

D₄ – **DYSKALKULIA** (specyficzne trudności w uczeniu się matematyki)

Z planszy wynika, że realizacja obowiązujących metod nauczania jest istotnym warunkiem wpływającym na rozwój dysleksji. Istotny jest także warunek społeczny dotyczący rodziny stymulującej rozwój poznawczy dziecka i szkoły wspierającej ucznia. Z aspektem dydaktycznym wiąże się istotnie poznanie uczniów. Ważna jest ocena szkolna. W praktyce szkolnej często dochodzi do paradoksu gdyż ocena za błędy w pisaniu zastępuje ocenę za całokształt pracy. Potrzebna byłaby ocena globalna obejmująca również wkład pracy ucznia mimo słabych efektów tego wysiłku. Dotyczy to zwłaszcza ocen wpisywanych w dokumenty np. świadectwo dojrzałości. Z oceną szkolną wiąże się przecież samoocena ucznia. Jest ona czynnikiem budowania własnego "ja", może mobilizować, może hamować rozwój.

Przyczyny frustracji dyslektyków.

Uczeń dyslektyczny często spotyka się z negatywną oceną swojej pracy. Może wzrastać w poczuciu niskiej własnej wartości. Lek przed sprawdzianami, napięcie towarzyszące różnym sprawdzianom mogą obniżać efekty. Powoduje to obniżenie wiary w siebie, często spadek motywacji do nauki. Czasem ogromny wkład w pracy w konfrontacji z efektem w postaci oceny, może dawać poczucie przegranej. Stąd ważnym jest, by nauczyciel udzielał wsparcia w pokonywaniu trudności i pokazywania drogi pracy nad sobą. Ważnym jest, by uczeń nastawiał się pozytywnie do pokonywania trudności. Często uczniowie uważają, że opinia poradni zamyka im problem. Konieczne jest uświadomienie, że kłopoty dyslektyczne są ich problemem i podejście dorosłe, to mobilizacja do działania, ćwiczenia. Efekty dające postęp w stosunku do stanu wyjściowego już są sukcesem.

Wnioski.

1. Uczeń dyslektyczny ma problemy w nauce języka obcego i nauczyciel powinien dostrzec objawy zaburzeń.
2. Nauczyciel powinien zindywidualizować podejście do ucznia dyslektycznego, wspierać jego wysiłki nad pokonywaniem trudności, stosować ocenę wieloaspektową za całokształt pracy ucznia.
3. Brak jest literatury fachowej w języku polskim dotyczącej dysleksji przeznaczonej dla uczących języków obcych.

Bibliografia:

1. Bogdanowicz M. *O dysleksji*. Wyd. Linea, Lublin 1994
2. Mickiewicz J. *Jedynka z ortografii?- rozpoznanie dysleksji, dysortografii i dysgrafii*. Toruń 1997
4. Spendel M. *Model zaburzeń dyslektycznych – materiały szkoleniowe ROM-E* Metis Katowice.

mgr Beata Lichosyt-Bassara

*anglistka Powiatowego Zespołu nr 6 Szkół Zawodowych
i Ogólnokształcących w Brzeszczach*